

Łukasz Zarzycki <https://orcid.org/0000-0003-1433-0302>

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Katedra Językoznawstwa Angielskiego

e-mail: lukasz.zarzycki@up.krakow.pl

Artur Świątek <https://orcid.org/0000-0001-7264-3003>

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Katedra Językoznawstwa Angielskiego

e-mail: artur.swiatek@up.krakow.pl

Analiza slangu polskiej subkultury techno na podstawie materiału źródłowego

Streszczenie

Niniejsza praca ma na celu wykazanie, iż subkultura technomaniaków lub technomanów jest czymś więcej niż tylko subkulturą młodych ludzi. Członkowie owej subkultury doświadczają często duchowych doznań oraz przemian podczas imprez masowych. Eskapizm uczestników imprez związanych z muzyką techno został przeanalizowany w pracy pod względem językowo-kulturowym. Autorzy sugerują trzy obszary, które mają wpływ na terapeutyczne właściwości imprez masowych oraz doznawanie przez ich uczestników „podróży” (ang. *trips*). W pracy przeanalizowano 120 słów i zwrotów związanych z muzyką elektroniczną na podstawie materiału źródłowego dostępnego na największym Forum Muzyki Elektronicznej, które istnieje od 2009 roku. Obszerna analiza literatury dotyczącej języka i kultury stanowi tło teoretyczne do analizy subkultury techno i pozwala wskazać, jak blisko związane są ze sobą te dwa terminy.

Słowa kluczowe: subkultura techno, slang subkultury techno, duchowe uzdrowienie, język a kultura, imprezy masowe

Wprowadzenie

Większość ludzi wykorzystuje co najmniej jeden język do celów specjalistycznych (ang. *lange for specific purposes* – LSP). Dotyczy to również slangu w tej czy innej formie podczas uprawiania danego zawodu, a także w czasie korzystania z tak powszechnej formy rozrywki, jaką jest słuchanie czy granie szeroko pojętej muzyki (Landqvist, 2010: 1).

Przenosząc naszą analizę na polski grunt, warto odnieść się do badań Woźniak-Krakowian i Zajęckiej (2007: 1), definiujących wyżej wspomnianą analizowaną subkulturę jako subkulturę młodzieżową, która przyjęła określenie technomanii, z zaznaczeniem, że nazwa tej subkultury pochodzi od techno, stylu muzycznego opartego na monotonnym, jednostajnym, wprowadzającym w taneczny trans rytmie. Autorki opisują dalej, że muzyka komponowana jest przez didżejów za pomocą komputera, miksera, syntezatorów, gramofonu i płyt winylowych. Oprócz fascynacji muzyką technomanów łączy zamiłowanie do tańca oraz oryginalnych strojów. Wygląd fanów techno jest manifestacją indywidualności oraz wyrazem buntu przeciwko szarzyźnie dnia codziennego. Rytmiczny, wprowadzający w trans taniec ma pozwolić na odreagowanie stresu, duchowe wyzwolenie, a nawet doznanie odmiennych stanów świadomości. W trakcie imprez młodzież używa różnych substancji dopingujących – od napojów energetycznych po narkotyki (Jędrzejewski, 1999).

Rewolucję elektroniczną w muzyce popularnej zapoczątkował Robert A. Moog, który wynalazł syntezator, urządzenie służące do generowania dźwięków. Syntezator umożliwił tworzenie muzyki techno. Obecnie poprzez używanie komputera i urządzenia zwanego samplerem (służącego do cyfrowej obróbki dźwięku) muzykę może „tworzyć” każdy.

Jak twierdzi Pęczak (1992), subkultura to względnie spójna grupa społeczna, pozostająca na marginesie dominujących w danym systemie tendencji życia społecznego, wyrażająca swoją odrębność poprzez zanegowanie lub podważanie utrwalonych i powszechnie akceptowanych wzorów kultury. Inne podejście prezentuje Piotrowski (2003), twierdząc, że subkultury odznaczają się odrębnością od dominującej kultury społeczeństwa w zakresie pewnych wartości i norm postępowania.

W kategorii języka język subkultury młodzieżowej, jak twierdzi Matuszewicz (1975), stanowi jej charakterystyczną cechę i posiada bardziej rozbudowaną sferę, którą możemy potraktować jako swoisty kod zastrzeżony. Analizując bardziej szczegółowo tę koncepcję, dowiadujemy się, na podstawie badań autora, że język zawiera dwa kody: jeden kod wypracowany, na który składają się normy gramatyczne, klasyczne słownictwo, a drugi – kod zastrzeżony dla określonej grupy, wprowadzający pewne bariery porozumiewawcze, powodujące, że członkowie innych subkultur mają trudność w rozumieniu osób posługujących się tym kodem. Jest to podkreślone przez odrębność określonych grup i w pewien sposób stanowi wyraz honoru ich członków. Dupreel (1969) przekonuje, że funkcja honoru polega między innymi na uzyskaniu dodatniego kontrastu między grupami.

Cel badań

Celem niniejszego badania jest analiza użycia slangu wśród grupy zawodowej – muzyków, a szczególnie DJ-ów oraz słuchaczy muzyki elektronicznej, takiej jak house, trance, techno. Badanie koncentruje się na slangowych terminach używanych przez profesjonalnych muzyków oraz słuchaczy tego nurtu muzyki w Polsce, aktywnych na największym Forum Muzyki Elektronicznej (www.evibes.pl) od 2009 roku. Badania dotyczące slangu muzycznego są liczne, ale są przeprowadzone niezbyt szczegółowo.

Wcześniejsze badania nad slangiem muzycznym w Polsce koncentrowały się głównie na muzyce rozrywkowej w rosyjskim slangu (Kubecka, 2014), socjolekcie punków (Lewandowski, 2006), słowackim slangu hip-hopowym (Andrzejewski, 2011). Jedynym odnalezionym opracowaniem związanym z subkulturą i slangiem klubów jest praca pt. *Z badań nad leksyką subkultur młodzieżowych. Słownictwo klubów* (2011) autorstwa Andrzeja Dyszaka.

Badania nad językiem i kulturą

Napisano już wiele prac argumentujących powstanie języka czy kultury jako pierwszej (zob. Donald, 1998: 44–67; Dryer, 1989: 257–292; Christiansen, 1994: 165–187; Christiansen i in., 2002: 165–187) lub prac na temat pochodzenia języka często bazujących na darwinowskiej teorii ewolucji Roberta Stevicka (1963: 159–169), później Brigitte Nerlich (1989: 101–112) czy chociażby Terrence’a Deacona (1997). Merlin Donald (1998: 44–67) proponuje nam „pierwszokulturową” teorię, w której to uprzednie pojawienie się mimetycznego przystosowania zapewnia rusztowanie dla późniejszego rozwoju języka. Według Merlina Donalda (1998: 44–67) pojawienie się mimesu inicjuje repertuar mechanizmów czy epizodów napędzających, dzięki którym mogła zrodzić się niewerbalnie komunikująca się kultura. W ewolucji języka podstawowym pytaniem jest: „dlaczego ludzki mózg tak dobrze uczy się języka?”. Jest oczywiste, iż język istnieje dzięki temu, że ludzie potrafią się go uczyć, tworzyć i przerabiać. Bez ludzi nie byłoby ludzkiego języka. Ta teoria sugeruje nam, że przekazywanie dziedzictwa kulturowego ukształtowało język w taki sposób, aby można było go łatwo przyswoić (Christiansen, 1994). Zgadamy się z teorią Christiansena, ponieważ ludzie mogą przetrwać bez języka, a język bez ludzi już nie. Języki, które są trudne do „przyswajania”, po prostu wymierają.

Skupmy się teraz na relacji pomiędzy językiem a kulturą, ponieważ język jest nieodłącznym elementem kultury. Poprzez język możemy usłyszeć i zrozumieć, jak wiele istnieje odrębności w sposobach widzenia otaczającego nas świata. W języku możemy doszukać się wzorców zachowań i norm. Od wielu lat możemy zaobserwować międzykulturową migrację ludności, często w celach zarobkowych. Spotykamy się wtedy z innym językiem, a język odzwierciedla kulturę i aby sprawnie komunikować się międzykulturowo, potrzebne jest uzmysłowienie sobie różnic, które dzielą owe kultury (Sapir, 1921; Humboldt, 2001). Morris Opler (1941) podaje przykład zasad obowiązujących wśród Apaczów, które służą do kontrolowania zachowania i wyznaczają wyższość mężczyznom nad kobietami. Ta

wyższość mężczyzn jest widoczna w dziedzinach religijnych i politycznych. Na przykład podczas plemiennych zebrań tylko niektóre starsze kobiety mogą zacząć konwersację, zanim głos zabiorą wszyscy mężczyźni. Niespotykane jest także, by kobieta publicznie głośno się modliła. W Manus (prowincja Papui-Nowej Gwinei) istnieją zasady mające na celu przeciwdziałanie rozpowszechnianiu seksu w kulturze: nie ma tańców towarzyskich, piosenek miłosnych czy romantycznych opowieści i – co najważniejsze – w języku nie ma słowa *miłość* (Mead, 1930).

Bezpośredniość i pośredniość są kulturowymi zasadami i zawsze odnoszą się do języka. John Searle (1969) wyróżnił w swym *Speech Acts: An essay in the philosophy of language* akty bezpośrednie, gdzie intencja mówiącego odczytywana jest niezależnie od sytuacji, na przykład *bądź cicho* użyte jako rozkaz, i akty pośrednie, gdzie tekst aktu należy odczytywać kontekstowo, w różnych sytuacjach tekst może mieć różne znaczenie, na przykład *robi się tutaj głośno* lub *nie mogę myśleć*. Pośredniość może być widoczna w codziennych czynnościach, takich jak oferowanie, odmawianie podarunków czy jedzenia. Mieszkańcy Azji na propozycję dokładki usłyszaną od Anglika: *Would you like some more? Yes or no?* często odpowiadają *No*. Zaprzeczenie *nie* w ich kulturze (a także w naszej) ma raczej znaczenie „zapytaj mnie znowu”, a nie bezpośrednie znaczenie odmowy, jak to bywa u Anglików. Mogły więc zdarzyć się przypadki, że Azjaci czy wschodni Europejczycy – mylnie rozumiejąc to przesłanie – zostawali głodni. Wielu z nich bowiem, kiedy oferowano im jedzenie, raczej grzecznie odmówiło, niż zaakceptowało propozycję bezpośrednio, dlatego nikt nie ponawiał pytania o dokładkę. Angolicy mają taki sam problem, przybywając do wymienionych krajów. Kiedy proponowano im dokładkę, odmawiali, a gospodarze mimo to namawiali ich do jedzenia.

Pośrednie przeproszenie jest zilustrowane przez Margaret Mead (1930), która przytacza sytuację z Manus. Pewna kobieta wbiegła do domu swojej ciotki po tym, jak została pobita przez męża. Jego krewni, przybywając, aby jej pomóc, najpierw zajęli jej ciotkę godzinną pogawędką na przypadkowe tematy, jak aktualny stan rynku czy wędkarstwo, zanim ktoś wspomniał o sile męża i pobitej przez niego żonie. Po czym żona bez słowa dołączyła do męża i jego krewnych, którzy siedzieli w łodzi, i wróciła razem z nimi.

Popularną strategią komunikacyjną mającą na celu uczynienie bezosobowym tego, co zostało powiedziane, oraz użycie pośredniości jest stosowanie metafor i przysłów. Często w takiej formie wyrażane jest krytyczne podejście. Przykładem są metaforyczne piosenki, w których wodzowie indiańskiego plemienia San Blas Cuna z Panamy wyrażają swoje opinie (Sherzer, 1974: 263–282). Z taką sytuacją mamy również do czynienia wtedy, gdy Anglik chce robić komuś wyrzuty albo go zbesztać, mówiąc *people who live in glass houses shouldn't throw stones* – co po polsku oznacza, że jeśli samemu nie jest się bez wad, nie należy krytykować innych.

Żarty są też dobrym sposobem łagodzenia krytycyzmu. W Trynidadzie rytualne protesty w formie piosenek są tak istotne, jak Calypso (gatunek muzyki pochodzenia afrykańskiego). Na poziomie gramatyki używanie strony biernej zamiast czynnej lub stosowanie zaimków bezosobowych również jest kolejnym popularnym sposobem uzyskania pośredniości. Leonard Talmy (1976) objaśnia historię pochodzącą z języków żydowskich, w której to chłopak zaprasza dziewczynę do lasu. W języku angielskim powinna ona odpowiedzieć,

używając zaimka bezpośredniego: *I can't go with you. You'll have to kiss me* („Nie mogę iść z tobą. Będziesz musiał mnie pocałować”). W języku jidysz natomiast użyje zaimka bezosobowego *One mustn't go there. One will want to kiss another* („Nie wolno tam iść. Ktoś będzie musiał kogoś pocałować”).

Geert Hofstede (2000) badał powiązania kultury organizacyjnej z kulturą narodową. Jest on współczesnym twórcą wymiarów kultury. Osoby, które porozumiewają się w państwach o małym dystansie między władzą a społeczeństwem, nie podkreślają wyższości żadnej ze stron. Przyjacielskie stosunki w pracy, szkole mają wpływ na sposób, w jaki komunikują się osoby wychowujące się w tych krajach. Nierzadko dzieci zwracają się do rodziców po imieniu, uczniowie nie boją się pytać nauczycieli w szkole, jeśli czegoś nie rozumieją. Pracownicy sprawnie komunikują się z kierownikami. W takich państwach dozwolone jest wyrażanie sprzeciwu przez osoby stojące niżej w hierarchii. Natomiast w państwach, w których dystans pomiędzy władzą i obywatelami jest duży, obserwuje się całkiem odmienny stan rzeczy. Komunikujące się ze sobą osoby podkreślają swoją pozycję w społeczeństwie, czym dają wyraz obowiązującej hierarchii. Dzieci nie odzywają się, jeśli nikt ich o to nie prosi, a w szkole to nauczyciel rozpoczyna rozmowę. Pracownicy zawsze słuchają poleceń kierownika. Tytuły oraz wyrażenia grzecznościowe są bardzo istotne. Osoba będąca niżej w hierarchii nie ma prawa się buntować. W krajach indywidualistycznych użytkownicy języka rozmawiają ze sobą bezpośrednio. Często bezpośrednio się przeciwstawiają, doceniają prawdomówność. W placówkach oświatowych wychowanek nie ma oporów przed prowadzeniem dyskusji z nauczycielem. Szczerze opowiada się o własnych planach, doświadczeniach oraz swobodnie wyraża własne zdanie. Z drugiej strony w państwach kolektywistycznych ludzie, komunikując się, często używają zaimków osobowych *my* i *oni*. Ważne są w takich społeczeństwach jednakowe poglądy danej grupy, przynależność do grupy jest bardzo istotna i nie powinno się nikomu odmawiać. W placówce oświatowej uczeń z reguły rozmawia z rówieśnikami zamiast z nauczycielem.

Porozumiewanie się w państwach, w których dominującą rolę odgrywają kobiety, cechuje się dbałością o utrzymywanie dobrych kontaktów. Konflikty czy różnego rodzaju spory rozwiązywane są drogą pokojową. Niepożądane jest podnoszenie tonu podczas rozmowy, a wskazane – stosowanie zdrobnień. W takich krajach nieczęsto prawione są komplementy bądź wyrażane pochwały, gdyż bardzo cenione jest bycie skromnym. Z kolei w państwach, w których dominującą rolę odgrywają mężczyźni, komunikowanie się ma na celu wymianę informacji, a nie utrzymywanie poprawnych relacji za wszelką cenę. Rozmowy są prowadzone podniesionym tonem. Często stosowane są wulgaryzmy, zdarzają się awantury.

Istnieją także państwa, w których możemy spotkać się z tak zwanym unikaniem niepewności. W takich krajach często słyszy się narzekania. Mieszkańcy wyglądają na rozczarowanych życiem. Powszechnym tematem rozmów są problemy zdrowotne, częstokroć same rozmowy sprawiają wrażenie kłótni. Mieszkańcy krajów o wysokim stopniu unikania niepewności rozmawiają donośnie, używając wysokiego tonu. Popularny jest pogląd, że książki i podręczniki pisane trudnym czy wręcz niejasnym językiem są mądrzejsze. Nauczyciel zapytany przez ucznia powinien zawsze znać odpowiedź.

Kolejny badacz, Edward Hall (2001), podzielił obszary kulturowe na wysoko kontekstowe i nisko kontekstowe. Według Halla kontekst oddziałuje na sposób komunikowania się. Kontekst to według niego poprzednie sytuacje komunikacyjne czy dyskusje osób, które uczestniczyły w komunikacji, rodzaje postępowań przyzwolone w kulturze.

W wysoko kontekstowym porozumiewaniu się znacząca jest forma niewerbalna. Rozmówcy biorący udział w komunikacji mają takie same poglądy, przekonania i wartości. Społeczność pochodząca z kultury nisko kontekstowej może mieć wrażenie, że dialog w wysokim kontekście jest bezcelowy. W wysoko kontekstowym porozumiewaniu się bardzo ważne są: ton rozmowy, gestykulacja i wyraz twarzy. Istotne cechy to status społeczny, poważanie oraz wiek. Rozmowy prowadzone są formalnie. Jeśli coś jest dla rozmówcy niezrozumiałe, nie powinien on prosić o wyjaśnienie. Natomiast w komunikacji nisko kontekstowej bardzo duże znaczenie mają słowa, ponieważ niosą ze sobą informacje za pomocą gestów, tonu rozmowy czy mimiki twarzy. W rozmowie nikt się nie domyśla, o co chodzi, gdyż wszystko powiedziane jest bezpośrednio i klarownie. Od mówiącego wymaga się precyzyjnego przekazywania treści i informacji, a u słuchającego ceni się zrozumienie i uważność podczas rozmowy. W porównaniu z komunikacją wysoko kontekstową rozmowa jest bardziej nieformalna i kluczowa. Ważna jest także umiejętność wyrażania się w sposób zrozumiały dla innych. Mniej istotnymi cechami są wiek, pozycja i poważanie społeczne. W odmowie często stosowane jest słowo *nie*, które nie jest uważane za nietaktowne. Wynika to z tego, że śmiało można odmawiać spełnienia czyjejś prośby.

Badając powiązania języka i kultury na przykładzie dzikich plemion indiańskich, Franz Boas (1989: 132) uważał, że „opanowanie języka plemienia jest nieodzownym środkiem zdobycia ścisłej i kompletnej wiedzy etnologicznej, ponieważ wiele informacji można uzyskać przez przysłuchiwanie się rozmowom tubylców i przez branie udziału w ich codziennym życiu, które dla obserwatora pozbawionego znajomości języka pozostanie zupełnie niedostępne”. To dzięki Boasowi, który utrzymywał, iż język jest nierozłącznym elementem kultury, spotkały się ze sobą dwie nauki: językoznawstwo i antropologia.

Kolejnym badaczem, który zajmował się badaniem języków i kultur, był Edward Sapir (uczeń Boasa). Anna Wierzbicka (1978: 19–20) we wstępie do książki Sapira *Kultura, język, osobowość* mówiła o jego poglądach słowami: „Świat ludzki tym się różni od świata nauk przyrodniczych, że jest to świat znaczeń. Studiować formy języka w oderwaniu od myśli, jakie się za tymi formami kryją, to tak jak studiować zewnętrzne formy kultury – tatuaże, ceremonie, rytuały – w oderwaniu od ich znaczeń i funkcji. Język był dla Sapira aspektem kultury. Jak cała kultura, wart był badania i rozumienia przede wszystkim, jeśli nie jedynie, właśnie w odniesieniu do ludzkiego świata znaczeń”.

Z kolei sam Edward Sapir (1978) wyrażał przekonanie, że „rola języka w akumulacji kultury i przekazie historycznym jest oczywista i doniosła”. O lingwistyce jako nauce pisał: „układ wzorców kulturowych danej cywilizacji jest w pewnym sensie odzwierciedlony w języku, który cywilizację tę wyraża”, choć wcześniej był zdania, iż „formy języka przestają z czasem symbolizować formy kultury” (Sapir, 1970: 259), a nawet, że „nie ma żadnej korelacji między typem kultury a strukturą języka” (Sapir, 1978). Z powyższego wynika, że przekonania Sapira przeszły radykalną zmianę. W latach dwudziestych Sapir jeszcze uważał, że nie istnieje żadna relacja pomiędzy językiem a kulturą, następnie

zmienił pogląd, uznając, że „rola języka w akumulacji kultury... jest oczywista i doniosła” (Sapir, 1978).

Należy wspomnieć także o niemałym wkładzie Bloomfielda, o którym Bernard Bloch (1966: 513) pisał: „Jego bezpośrednie badania grupy języków z grupy malajo-polinezyjskiej należały do pionierskich prac na tym mało znanym obszarze, natomiast jego opisowe i porównawcze studia nad językami z rodziny Algonkin stały się częścią klasyki badań nad językami Indian amerykańskich”.

Kontynuatorem myśli Sapira był Benjamin Lee Whorf (1982: 98), który interesował się językiem Indian z plemienia Hopi. W latach trzydziestych, po przeprowadzeniu badań, wydał on słownik języka hopi. Badania nad owym językiem stanowiły początek powstania hipotezy Sapira-Whorfa, która wyraża przekonanie, że to, w jaki sposób postrzegamy świat, uwarunkowane jest w pewnym stopniu językiem, w którym myślimy. Według Whorfa (1982) język jest nie tylko czymś, co służy do komunikowania się, lecz mieści on w sobie obraz świata i determinuje myślenie o tym świecie i jego postrzeganie. Z poglądów Whorfa wynika, że porównując na przykład dwa różne języki, możemy wywnioskować, że są to dwa różne obrazy świata, a tym samym dwa różne sposoby postrzegania świata. Widać to na przykładzie leksyki: coś, co w danym języku nazwane zostało jednym wyrazem, w drugim może ulec rozbiciu na parę innych rzeczy, którym będzie odpowiadać kilka odrębnych słów. Zauważalne jest także powiązanie gramatyki języka z postrzeganiem świata przez mówiących. Tak Whorf (1982) wyjaśnia to zjawisko: „bezzasadne jest twierdzenie, jakoby Indianin Hopi, znający tylko własny język i kulturowe zaplecze swej społeczności, miał te same, co my pojęcia czasu i przestrzeni, które uważa się za intuicyjne i na ogół traktuje jako uniwersalne”. Badacz kontynuuje swoje przekonanie i dowodzi, że „Długotrwałe staranne badania i analizy dowiodły, że język hopi jest zupełnie pozbawiony słów, form gramatycznych, konstrukcji czy wyrażań, które odnosiłyby się bezpośrednio do tego, co my zwiemy czasem; do przeszłości, przyszłości i teraźniejszości, do trwania i do ciągłości, do ruchu pojmowanego raczej kinetycznie niż dynamicznie; nie ma w nim nawet terminu odnoszącego się do przestrzeni” (Whorf, 1982).

Kolejnym antropologiem, którego interesował od młodości związek pomiędzy językiem a kulturą, był Alfred Kroeber. Uważał on, że nie istnieje wiele różnic między językiem a kulturą. Według niego kultury są dużo bardziej wielowymiarowym i złożonym zjawiskiem od języków, język jest częścią kultury i stanowił podstawę powstania kultury (Kroeber, 1948: 223). Trudno wyobrazić sobie abstrakcyjne myślenie, które przebiega bez pomocy słów. Nawet wierzenia religijne, dotyczące na przykład zawierania małżeństw, prawo czy stopnie pokrewieństwa są uzależnione od mowy. Alfred Kroeber (1948: 223) podaje przykład Węgrów jako cel rozważań na temat języka i kultury. Odwołuje się do narodów, które mają wspólną kulturę, ale mówią całkiem innymi językami. Mogą one być uważane za dwa zupełnie inne narody. Węgry właśnie – choć są otoczone przez narody indoeuropejskie – same przynależą do innej grupy językowej (grupa języków ugrofińskich).

Obszerna analiza literatury poświęconej powiązaniom języka i kultury pozwala wskazać, jak blisko owe dwa terminy są ze sobą połączone – także w kontekście subkultury techno i specyficznego slangu jej użytkowników.

Subkultura techno

Subkultura techno¹ jest społecznością językową, za którą – zgodnie z definicją – uważa się „każdą grupę społeczną odznaczającą się stałym i częstym oddziaływaniem na siebie za pomocą wspólnych sygnałów słownych i odróżniającą się od innych grup społecznych istotnymi cechami w użyciu języka”² (Gumperz, 1972: 219–231). Gumperz skupił się na wspólnych cechach w komunikacji i ustalił, że konsekwentne, monotonne i przewidywalne oddziaływanie na siebie, jak również kontakt są niezbędne do istnienia wspólnoty językowej. Taki pogląd zwrócił uwagę na badanie wspólnot językowych nie tylko pod względem językowych granic, ale także pewnych norm dotyczących postaw, wartości, poglądów wobec języka (zob. Zarzycki, 2014: 36). Dell Hymes uważa, że umiejętność komunikowania się jest „wzajemnym powiązaniem języka z innymi kodami komunikacyjnego zachowania się” (Hymes, 1972: 35–71).

Dla osób regularnie uczestniczących w masowych imprezach młodzieżowych (ang. *raves*) techno jest jednym z wielu rodzajów muzyki bardzo popularnych podczas dużych festiwali. Z kolei dla osób, które nie są obeznane z terminem *techno*, jest on określeniem uniwersalnym i oznacza jakiegokolwiek typ muzyki elektronicznej zdominowanej przez dźwięki perkusji i wybijającej około 120 taktów na sekundę. Muzyka elektroniczna w tym przypadku jest tworzona sztucznie poprzez miksowanie taktów z automatu perkusyjnego z innymi wcześniej nagranyymi dźwiękami. Podczas masowych festiwali dyskżokeje (ang. *DJs*) używają dwóch talerzy obrotowych gramofonu oraz miksera do odtwarzania ścieżek dźwiękowych w jednym nagraniu. Muzyka techno dzieli się na wiele podkategorii, powstałych w latach dziewięćdziesiątych XX wieku: house, trance, drum'n bass, speed garage, trip hop i big beat (Hutson, 1999: 53–34).

Uważa się, że podczas masowych imprez techno ludzie doświadczają duchowej przemiany, będąc w transie (ang. *trance music*) (zob. Graham, 2004: 249). Jak twierdzi Graham (2004: 249) „fenomenologia ekstazy³ odnosi się do ograniczonych doświadczeń podczas rytuałów muzyki techno, a osoby zażywające ten narkotyk doświadczają traumatycznych doświadczeń”. Dyskżokeje często podczas koncertów określają swoje zadanie jako „zabieranie tłumu w podróż”. Sfery tych mistycznych rozważań są w tym przypadku nazywane podróżowaniem, a erotyczne formy wewnętrznego wyzwolenia w trakcie „podróżowania” to – z języka niemieckiego – *Innerweltliche Erlösung* (zob. Corsten, 1998). Podsumowując, można stwierdzić, iż dyskżokeje są traktowani jak szamani, którzy zabierają słuchaczy w podróż.

W swojej pracy odnoszę się z dystansem do interpretacji muzyki techno jako eskapizmu⁴. Spróbuję wyjaśnić za pomocą językoznawczo-kulturowej analizy, dlaczego duże i głośne imprezy uważane są za tak terapeutyczne. Opieram się spostrzeżeniom, że

¹ W artykule stosowana jest nazwa *subkultura techno*. Przez innych autorów, na przykład Andrzeja Dyszaka (2011), określana jest ona także jako *subkultura klubów*.

² Tłumaczenie własne.

³ W tym kontekście oznaczający środek psychoaktywny będący pochodną amfetaminy.

⁴ Autorzy nie analizują eskapizmu związanego z zażywaniem narkotyków podczas imprez masowych.

dyskdokeje za pomocą kluczowych muzycznych symboli prowadzą słuchaczy w podróż do raju. W dalszej części artykułu zostaną zaprezentowane trzy językowe i kulturowe argumenty, które mają wpływ na „podróżowanie” słuchaczy podczas koncertów.

Cechy wyróżniające subkulturę techno

Integracja

Zachwyty połączone z muzyką elektroniczną tworzy nowe, miłe doświadczenie. Klasa społeczna tańczących raverów, płeć, wiek czy pochodzenie etniczne są nieistotne. Wszyscy tańczą na scenie w jednym wspólnym celu, jakim jest dobra zabawa. Już w 1999 roku Aaronson zauważył, iż „nie ma w tym żadnej hierarchii. Wszyscy dzielą wspólny parkiet, tańczą, dotykają się i pocałują, krzyczą do innych osób. Tego rodzaju parkiety są miejscami dostępnymi dla wszystkich osób. Ich głównym celem, z gestem przyjaźni, jest obalenie zasad, naruszenie społecznych norm i zakazów. Ludzie, którzy są członkami tej subkultury, nie mają ze sobą nic wspólnego, pochodzą z różnych środowisk, od studentów uniwersyteckich i pracowników urzędniczych do uczniów wyrzuconych ze szkół średnich i podróżników. Wszyscy razem połączeni muzyką i narkotykami”. Z drugiej strony Hall i Jefferson (1976: 14) reprezentują inny pogląd: „Członkowie tej subkultury mogą chodzić, mówić, zachowywać się i wyglądać inaczej od swoich rodziców i rówieśników. Jednak należą oni wszyscy do tej samej rodziny, chodzą do tych samych szkół, pracują w tych samych miejscach, mieszkają na tych samych ulicach, co ich rówieśnicy i rodziny”. To właśnie integracja tej grupy społecznej jest jak narkotyk, który przyciąga technomaniaków na masowe imprezy.

Dress code

Fani techno w pewnym stopniu mogą się także wyrażać poprzez ubiór. Często pojawiają się na imprezach masowych w strojach, które sprawiają, że wyglądają oni zabawnie młodo (na przykład mężczyźni mają smoczki, kobiety noszą warkoczyki i kucyki), czasami absurdalnie (ubrania odwrócone na lewą stronę), niekonwencjonalnie (naśladują homoseksualistów lub Afroamerykanów). Najnowszym trendem jest błyszczenie (jaskrawe krawaty, fluorescencyjne naklejki, dziwna biżuteria). Włosy i twarz obowiązkowo malowane są farbami fluorescencyjnymi, często noszone są kamizelki odbłaskowe, jakich używają robotnicy drogowi czy pracownicy kolei. Na większych imprezach, takich jak Tomorrowland, zagorzali fani noszą maski przeciwpyłowe wraz z okularami spawalniczymi, świecące rogi na głowę, strażackie kombinezony przeciwskazaeniowe (niejednokrotnie przypinają do nich odkurzacze). Jednak w kulturze techno ubiór nie jest najważniejszy. Nikt nie zmusza nikogo do nałożenia czegoś lub przebrania się w inny sposób (zob. Polhemus, 1994).

Język

Należy zauważyć, że muzyka elektroniczna w większości przypadków nie posiada tekstu. Wyjątkiem jest nurt vocal trance. Praca będzie się zatem skupiać na wypowiedziach

dyskdżokejów podczas występów. Religijne i duchowe wzmianki wypełniają dyskurs dyskdżokejów. Z tego powodu ich „duchowa wypowiedź” bardzo przypomina wywód ewangeliczny. Według Bushmana (1970: 67) można wyróżnić trzy aspekty wypowiedzi ewangelickiej: 1) naturalne osobiste emocje o naturze duchowej, 2) doświadczenia poza ciałem, często potęgowane halucynacjami, które nawracają w stronę Boga, 3) mentalne uzdrowienie mające miejsce po wypowiedziach. Jak zostanie dalej wykazane, regularne uczęszczanie do klubów nocnych (ang. *clubbing*) grających muzykę trance czy techno związane jest z wyznawaniem doktryny zwanej PMJS, która oznacza „pokój, miłość, jedność, szacunek” (ang. *PLUR*). Jej sens oddaje zacytowana poniżej przykładowa zapowiedź dyskdżokeja podczas imprezy masowej (*Dj Tiësto – Sensation White*, 2011).

Osoba zapowiadająca kolejnego dyskdżokeja (*dźwięk bicia serca w tle*) mówi: „Panie i panowie, kim jest ten, który ma marzenie zmienić nasz świat w lepsze miejsce? Czy widzicie go? Czy widzicie go? (*głośniej*) Rozejrzyjcie się dookoła! Gdzie on jest? Czy jest tam? Czy jest tam? (*głośniej*) Nie! Tak, czuję go! Nie widzę cię! Oto on!”.

Z wypowiedzi wynika, że dyskdżokej traktowany jest jak szaman. O tym, jak wpływa on na słuchaczy, świadczy wypowiedź osoby opisującej, czego doświadcza po takim rytuale: „Ta muzyka to mój kościół. Jest to rytuał, który należy przeprowadzić. Poświęcam się temu na wieki. Podczas tańczenia wszyscy jesteśmy zgromadzeniem. To od nas zależy, aby pomagać innym, aby pomóc innym doświadczyć nieba. Po każdym kawałku wychodzę i widzę moją duszę i jej miejsce w wieczności”.

Ta wypowiedź pod względem językowym nosi cechy podobieństwa do języka religii. Oprócz religijnego odniesienia w wypowiedziach dyskdżokejów istotne są także intonacja i ton. Jak zauważa McKay (1996: 111): „dyskdżokeje czują, kiedy nadchodzi chwila, aby podnieść nastrój, obniżyć go”. Podsumowując, dyskdżokej zabiera słuchaczy w metapsychiczną nocną podróż, a rano, kiedy impreza masowa się kończy, sprowadza ich na ziemię.

Materiał badawczy

Analizie leksykalnej została poddana strona internetowa Forum Muzyki Elektronicznej www.evibes.pl, istniejąca od 2009 roku. Jest to największe forum dyskusyjne na temat muzyki elektronicznej, w tym także techno. Forum składa się z 44 027 postów, 4731 wątków w sześciu różnych działach, takich jak: sprawy forum, muzyka, inne, promocja, studio/produkcja/mixing oraz hydepark. Obecnie forum ma 1243 użytkowników. Interfejs Forum Muzyki Elektronicznej przedstawiony został na rysunku 1.

The screenshot shows the homepage of the 'Forum Muzyki Elektronicznej' (Electronic Music Forum). The header includes the forum logo, navigation links (Chat, FAQ, Szukaj, Użytkownicy, Zarejestruj, Twoje konto, Zaloguj), and the current date and time (Bieżąca godzina: 11 sie 2021, 12:55).

The main content area is divided into several sections, each with a list of forum threads. Each thread entry includes a category icon, a title, the number of posts, the number of replies, and the most recent post information (author and date).

SPRAWY FORUM	WYSTĄ	POSTY	OSTATNIPÓST
Sprawy forum	23	574	Co dodać/zniesić? przez gwidoon 14 mar 2016, 1:08
MUZKA			
Dyskusja ogólna	97	5609	Muzyka elektroniczna, własne kompozycje, a przez Latarnik 10 sie 2021, 10:23
Ambient / Downbeat	92	379	UREFFY Escape przez betac09 24 lut 2021, 14:17
House	118	359	IMRBLZAB presto : France! przez Helen1900 14 lip 2020, 13:35
Progressive	267	1316	W0b - 04remix przez Foarty7 20 mar 2018, 1:10
Trance	671	3905	The Prodigy - Charly (John O'Callaghan Remix) przez t0bban20 09 lip 2021, 9:07
Techno	112	381	Paul Kalkbrenner - 2010 - A Time Documentary przez teno55 09 lip 2021, 16:43
Klasyki/Starsze	210	808	Blank & Jones - D's Face & Friskee (Marco V Remix) przez BencGanger7 26 sty 2021, 10:12
inne	274	863	Pobocan przez Bays26 14 lip 2021, 18:28
Audycja	271	2014	F.T.E. - My Name Is Techno, Radio7P 2015-01-20 przez technofan4 18 lut 2015, 11:21
Tune Of The Year	64	1069	TOTY 2011 - final! przez w0cher 18 maja 2013, 22:11
ONE			
Imprezny	806	6283	Projekt: Blau - emisja koncertu! przez AdamiK91 21 lip 2021, 20:32
D.J./Producenci	31	352	DjKalkonStop przez DjKalkonStop 06 lut 2021, 2:11
CD	136	798	M4 to garnek 7 przez s0f0r 17 sty 2017, 19:18
PRODUKCJA			
Single	274	1161	New 4 you przez Dryaktor 22 cze 2021, 9:23
Sety	512	1570	Robt van Smell - Alive 2021 przez Robt van Smell 06 sie 2021, 9:03
Battle Mix	164	2810	26.02.2010 Potrzebuje aka senna - BM odjeżdża 08 lutego 2020, 18:38
STRUMIENIOWICZKI			
Hardware	29	362	laska karta zintegrowana! przez RWilliams06 17 sie 2020, 10:54
Software	31	223	Pitanie o drozy od modula przez U1975 14 lip 2020, 7:25
OTRZYM			
Offtopic	111	20154	Phya do studia przez Flimbit 27 lip 2021, 11:36
Najlepiej przedam	88	191	Promocja Muzyki Kana przez d0m0d0k 22 cze 2020, 20:10

At the bottom of the page, there is a search bar with fields for 'Nazwa użytkownika' and 'Hasło', a 'Zaloguj' button, and a 'Zarejestruj' button. Below the search bar, it shows the number of users online (17 użytkowników) and the time of the last post (12:51). There is also a section for 'URODZINY' (Birthdays) listing users and their birth dates.

Rysunek 1. Interfejs strony internetowej www.evibes.pl (Forum Muzyki Elektronicznej)

Źródło: www.evibes.pl.

Niniejsze badanie jest rozwinięciem badania przeprowadzonego przez Andrzeja Dyszaka (2011). Materiał obejmuje łącznie 120 słów kluczowych dla slangu muzycznego techno – slangu subkultury muzyki elektronicznej (zwanej dalej przez autorów subkulturą techno), które zostały podzielone na trzy główne kategorie. Przeanalizowano 120 wyrazów ściśle związanych z subkulturą techno. Autorzy rozbudowali i częściowo zmodyfikowali klasyfikację Dyszaka z 2011 roku. Wyrazy, których znaczenia Dyszak nie odnalazł w *Słowniku języka polskiego*, zostały odszukane przez autorów niniejszego opracowania w słownikach muzyki elektronicznej w języku angielskim. Od 2011 roku powstało dużo nowych wyrazów dotyczących muzyki elektronicznej, jako że naturalne jest, iż język ewoluuje.

Tabela 1. Klasyfikacja słownictwa związanego z muzyką elektroniczną według trzech kategorii

Słownictwo muzyczne	Słownictwo imprezowe	Słownictwo narkotykowe
<p>Utwory muzyczne^a: muza, kawałek, nuta, wałek, track, mp trójka, rzeźnia, łupanka, kick, loop, sampel, mix</p> <p>Gatunki muzyczne^b: ambient, trance, techniawa, deep house, progressive house, chillout, hardcore, breakbeat, electro, drum and buss, jungle, downtempo, industrial</p> <p>w tym czasowniki i przymiotniki określające muzykę^c: chilloutować, schilloutować, houseowy, mixować, zmixować, techniawa, trancowy</p> <p>Odtwarzanie muzyki^d: beat, breakdown, kick, koń, loop, mastering, mix, sample/sampel, scratching</p> <p>Sprzęt: case, placek, krążek, winyl</p> <p>Osoby: didżej, technowiec, technoman, klubber, klubowicz, technomaniak</p>	<p>Sposoby spędzania czasu^e: klubbing, melanż, chillout, reset, high/haj, odjazd, odlot, trip, poniewierka, ruchanko</p> <p>Nazwy imprez^f: afterek, biforek, before, event, klubówka, luta, techniawa, technoparty, wiksa</p> <p>Nazwy miejsc^g: dancefloor, technoklub, parkiet, VIP room, klub</p>	<p>Określenia narkotykowe i nazwy substancji odurzających^h: dropsy, dopalacz, dop, drag, spid, zioło, maryśka, trawa, amfa, ekstazy, feta, koks, koksik, prochy, tynk, farba, gras, gandzia, meta, kostki, pyłek, helena, helcia, śnieg, staf, marycha, pojar, buf, susz, konopa, weed, hasz, holender, groszek, mitsubishi, cukierki, wiśnie, witaminy, grzybki, halucypki, tabs, blant, joint, piguła, ciasteczko</p> <p>Drugi przyjmowania substancji psychoaktywnych: niuch, ściecha, szot, szpryca, snifować, żaćać, kleić się, cyknąć, huknąć, dać w żyłę, jarać, zajarać, palić, buzować, grzać, hajcować</p> <p>Osoby: diler</p>

^a Wszystkie wyrazy w tej podkategorii są synonimami wyrazu *utwór muzyczny*. Część z nich stanowią zapożyczenia z języka angielskiego, na przykład *sampel*, lub zwroty nieformalne, na przykład *kawałek*.

^b Istnieje więcej podgatunków muzyki elektronicznej, na przykład *UK garage* czy *grime*, jednak autorzy nie znaleźli tych terminów na cytowanym forum.

^c Zauważalne są tutaj czasowniki z przyrostkiem *-ować* i przymiotniki z formantem *-owy* czy rzeczownik z formantem *-awa*.

^d Według *Słownika języka polskiego* wyraz *beat* oznacza równomierne uderzenie odmierzające kolejne takty utworu. Słowo *breakdown* nie występuje w tym słowniku, natomiast w słowniku muzyki elektronicznej *Edmprod* (www.edmprod.com) objaśnione jest jako fragment w środku utworów bez beatów; *kick* to rodzaj bębna, który stanowi podstawę wielu utworów, zwykle cechuje się uderzeniem w dolnym spektrum częstotliwości i utrzymuje rytm ścieżki; *loop* – klip audio/MIDI lub fragment ścieżki, którą można zapętlić w celu powtórzenia (zob. *Edmprod*, tłumaczenie własne); *mastering* – sztuka przygotowywania utworu do wydania poprzez standaryzację głośności zmiksowanego utworu (*Edmprod*); *scratching* – proces rytmicznego przesuwania płyty winylowej do przodu i w tył tak, że tonacja jest zniekształcona i tworzy efekt.

^e Subkultura techno nierozłącznie związana jest z imprezowym stylem życia, toteż powstały różne formy spędzania czasu: *clubbing* – regularne uczęszczanie do klubów i pubów (*Słownik języka polskiego*); *chillout* – nie tylko

rodzaj muzyki, ale także spędzanie czasu relaksująco (*Oxford Learner's Dictionaries*, w *Słowniku języka polskiego* wyraz nie występuje); *reset* i *odjazd* to synonimy – nie występują w *Słowniku języka polskiego*, z pewnością chodzi o spędzenie czasu w taki sposób, aby doprowadzić się do nieprzytomności; *high/haj* – stan odurzenia narkotykowego, *trip* – stan odurzenia, w którym imprezowicze doświadczają tak zwanych *trips* (podróży) (zob. *Słownik języka polskiego*).

^f *Afterek* i *biferek* to formy odnotowane w *Słowniku języka polskiego*, oznaczają kolejno luźniejszą imprezę po większym wydarzeniu oraz spotkanie w gronie znajomych, poprzedzające główną imprezę towarzyską; *wiksa* – nieodnotowane w *Słowniku języka polskiego*, występuje w *Slang.pl – słowniku slangu, mowy potocznej i gwary lokalnej* i określa specyficzne imprezy w klubie lub dyskotecie, na których dominuje muzyka elektroniczna, zazwyczaj techno; *luta* – nieodnotowane w *Słowniku języka polskiego*, oznacza stan po wypiciu dużej ilości alkoholu lub znaczy ‘dać komuś luta’ (uderzyć kogoś pięścią) (*Slang.pl*).

^g Miejsca, w których imprezowicze owej subkultury spędzają czas, to na przykład *dancefloor* – miejsce do tańczenia w dyskotecie lub klubie (*Słownik języka polskiego*); *VIP room* – z ang. *very important person* – bardzo ważna osobistość, tutaj: pokój dla VIP-ów (*Słownik języka polskiego*).

^h Istnieje wiele nazw nieformalnych związanych z substancjami psychoaktywnymi, jednak subkultura techno powszechnie kojarzona jest z nadużywaniem „dropsów”, czyli tabletek ekstazy (zob. *Miejski.pl – Miejski słownik slangu i mowy potocznej*).

Następnie, po sklasyfikowaniu słownictwa związanego z muzyką elektroniczną autorzy zbadali częstotliwość występowania wcześniej podzielonego słownictwa na podstawie Narodowego Korpusu Języka Polskiego (tab. 2). Częstotliwość występowania w Korpusie została ułożona od słów najczęściej do najmniej używanych. Pierwsza liczba w nawiasie, na przykład (10/200), oznacza, że znaleziono 10 użycie słowa w danej kategorii na 200 wszystkich odnotowanych zastosowań. Podano także udział procentowy użycia słowa w Korpusie w kontekście muzycznym.

Tabela 2. Częstotliwość występowania słownictwa związanego z muzyką elektroniczną na podstawie Narodowego Korpusu Języka Polskiego

Słownictwo muzyczne	Słownictwo imprezowe	Słownictwo narkotykowe
Utwory muzyczne: łupanka (3/3), 100% sampler (2/2), 100% muza (133/218), 61% track (26/66), 39% loop (2/16), 12,5% mix (16/214), 7,4% nuta (10/399), 2,5% kawałek (10/1000), 1% wałek (0/148), 0% mp trójka (0), 0% rzeźnia (0), 0% kick (0/135), 0%	Sposoby spędzania czasu: melanż (90/90), 100% ruchanko (5/5), 100% chillout (15/37), 40% trip (12/73), 16% klubing (0), 0% reset (0/38), 0% high/haj (0/196), 0% odjazd (0/318), 0% odlot (0/221), 0% poniewierka (0/15), 0%	Określenia narkotykowe i nazwy substancji odurzających: maryśka (10/10), 100% gandzia (14/14), 100% amfa (30/30), 100% spid (8/12), 66% marycha (10/19), 52% prochy (288/576), 50% weed (1/2), 50% koksik (1/3), 33% hasz (10/37), 27% dopalacz (3/12), 25% helena (2/9), 22% susz (8/70), 11,4% dropsy (1/10), 10% joint (8/84), 9,5% gras (4/46), 8,6%
Gatunki muzyczne: breakbeat (4/4), 100% electro (72/72), 100%	Nazwy imprez: technoparty (7/7), 100% wiksa (7/7), 100% event (38/57), 66% luta (2/5), 40%	

Słownictwo muzyczne	Słownictwo imprezowe	Słownictwo narkotykowe
<p>jungle (20/20), 100%</p> <p>downtempo (3/3), 100%</p> <p>trance (57/57), 100%</p> <p>techniawa (3/3), 100%</p> <p>ambient (37/43), 86%</p> <p>chillout (22/37), 59%</p> <p>hardcore (46/93), 49%</p> <p>industrial (8/50), 16%</p> <p>deep house (0), 0%</p> <p>progressive house (0), 0%</p> <p>drum and buss (0), 0%</p> <p>W tym czasowniki i przy- miotniki określające muzykę:</p> <p>miksować (11/26), 42%</p> <p>zmiksować (2/143), 1,3%</p> <p>chilloutowy (0), 0%</p> <p>chilloutować (0), 0%</p> <p>schilloutować (0), 0%</p> <p>houseowy (0), 0%</p> <p>trancowy (0), 0%</p> <p>Odtwarzanie muzyki:</p> <p>sample/sampel (2/2), 100%</p> <p>mastering (10/13), 76%</p> <p>beat (15/73), 20%</p> <p>loop (3/16), 18%</p> <p>mix (16/214), 7,4%</p> <p>breakdown (0/3), 0%</p> <p>kick (0/135), 0%</p> <p>koń (0/1000), 0%</p> <p>scratching (0), 0%</p> <p>Sprzęt:</p> <p>winyl (11/11), 100%</p> <p>krążek (106/1000), 10,6%</p> <p>case (1/193), 0,5%</p> <p>placek (0/359), 0%</p>	<p>afterek (0), 0%</p> <p>biforek (0), 0%</p> <p>before (0/75), 0%</p> <p>klubówka (0), 0%</p> <p>techniawa (0/3), 0%</p> <p>Nazwy miejsc:</p> <p>dancefloor (3/3), 100%</p> <p>klub (ok. 500/1000), 50%</p> <p>parkiet (ok. 300/1000), 30%</p> <p>technoklub (0), 0%</p> <p>VIP room (0), 0%</p>	<p>ekstazy (8/107), 7,4%</p> <p>zioło (2/57), 3,5%</p> <p>grzybki (3/188), 1,5%</p> <p>dop (0), 0%</p> <p>drag (0), 0%</p> <p>trawa (0), 0%</p> <p>feta (0), 0%</p> <p>koks (0), 0%</p> <p>tynk (0), 0%</p> <p>farba (0), 0%</p> <p>meta (0), 0%</p> <p>kostki (0), 0%</p> <p>pyłek (0), 0%</p> <p>helcia (0), 0%</p> <p>śnieg (0), 0%</p> <p>staf (0), 0%</p> <p>pojar (0), 0%</p> <p>buf (0), 0%</p> <p>konopa (0), 0%</p> <p>holender (0), 0%</p> <p>groszek (0), 0%</p> <p>mitsubishi (0), 0%</p> <p>cukierki (0), 0%</p> <p>wiśnie (0), 0%</p> <p>witaminy (0), 0%</p> <p>halucypki (0), 0%</p> <p>tabs (0), 0%</p> <p>blant (0), 0%</p> <p>piguła (0), 0%</p> <p>ciasteczko (0), 0%</p> <p>Drogi przyjmowania substan- cji psychoaktywnych:</p> <p>dać w żyłę (10/10), 100%</p> <p>zajarać (28/28), 100%</p> <p>jarać (31/31), 100%</p> <p>niuch (7/27), 25,9%</p> <p>palić (23/1000), 2,3%</p> <p>grzać (3/250), 1,2%</p> <p>ściecha (0), 0%</p> <p>szot (0), 0%</p>

Słownictwo muzyczne	Słownictwo imprezowe	Słownictwo narkotykowe
Osoby: didżej (80/80), 100% klubowicz (9/9), 100% technomaniak (1/1), 100% technowiec (0), 0% technoman (0), 0% klubber (0), 0%		szpryca (0), 0% snifować (0), 0% żaćhać (0), 0% kleić się (0), 0% cyknąć (0), 0% huknąć (0), 0% buzować (0), 0% hajcować (0), 0% Osoby: diler (38/148), 25%

Analizując częstotliwość występowania słownictwa związanego z muzyką elektroniczną na podstawie Narodowego Korpusu Języka Polskiego, należy stwierdzić, że w przypadku słownictwa muzycznego najczęściej używanymi słowami w kategorii utworów muzycznych są *lupanka* i *sample* (oba po 100%), co wskazuje na ich popularność wśród użytkowników języka techno. W kategorii gatunków muzycznych najczęściej używanymi słowami są *breakbeat*, *electro*, *jungle*, *downtempo*, *trance* i *techniawa* (wszystkie po 100%, co, jak powyżej, oznacza, że ich występowanie w pełni obrazuje zastosowanie języka kolokwialnego). W przypadku czasowników i przymiotników określających muzykę jedynym wyrazem, który na podstawie analizy korpusowej okazał się używany najczęściej, był czasownik *miksować* (42%). W pozostałych kategoriach pogrupowanych w sekcji „słownictwo muzyczne”, a mianowicie: „odtworzenie muzyki”, „sprzęt” i „osoby”, najczęściej występującymi słowami w Korpusie były odpowiednio: *sampel/sample* (100%), *mastering* (76%), *winyl* (100%), a także *didżej* i *klubowicz* (oba po 100%).

W grupie słownictwa imprezowego wyróżniono następujące kategorie: „sposoby spędzania czasu”, „nazwy imprez” i „nazwy miejsc”. W pierwszej z wymienionych kategorii najczęściej występowały słowa *melanz* (100%) i *ruchanko* (100%). W przypadku kategorii „nazwy imprez” najczęściej używanymi słowami w Korpusie były *technoparty* i *wiksa* (oba po 100%). W kategorii „nazwy miejsc” wyróżniono jedno najczęściej występujące słowo: *dancefloor* (100%).

Ostatnią grupą słownictwa było słownictwo narkotykowe, które zostało podzielone na trzy kategorie: „określenia narkotykowe i nazwy substancji odurzających”, „drogi przyjmowania substancji psychoaktywnych” i „osoby”. W pierwszej kategorii, w której znajdowało się najwięcej poddanych analizie słów, wytypowano trzy cechujące się najwyższą frekwencyjnością: *maryśka*, *gandzia* i *amfa* (wszystkie po 100%). W przypadku kategorii „drogi przyjmowania substancji psychoaktywnych” wyróżniono następujące wyrażenia: *dać w żyłę*, *zajarać* i *jarać* (wszystkie po 100%). W ostatniej omawianej kategorii, a mianowicie „osoby”, tylko jedno słowo cechowało się wysoką frekwencyjnością zastosowania. Było to słowo *diler* (100%).

Dyskusja i wnioski

W artykule wykazano, iż subkultura fanów muzyki techno, zwana przez autorów subkulturą techno, jest czymś więcej niż subkulturą. Jest to reakcja młodych ludzi w przedziale wiekowym 16–36 lat⁵ na zmiany zachodzące w społeczeństwie, podobnie jak miało to miejsce z subkulturą hipisów w latach sześćdziesiątych lub hipsterów w ostatniej dekadzie. Warto podkreślić, że omawiana subkultura doświadcza niespotykanych duchowych doznań przypominających plemienne rytuały z szamanem jako prowadzącym. Jednak w tym przypadku szamanem jest dyskdokeja, który często pozostaje anonimowy. W pracy zasygnalizowano, iż eskapizm uczestników imprez masowych związanych z muzyką techno wynika z trzech aspektów zasugerowanych przez autorów: integracji, *dress code*'u oraz języka używanego przez dyskdokejów w komunikacji podczas koncertów czy przez forumowiczów Forum Muzyki Elektronicznej. Subkultura techno ma obecnie wpływ na łamanie wszelkich barier kulturowych (odmienny ubiór, masowe zgromadzenia z tysiącami osób na parkiecie, taniec na piasku, w wodzie oraz w pianie). Jest to ciekawy kierunek badań, ponieważ ta subkultura pozytywnie oddziałuje na rozwój gospodarki (światłne efekty specjalne podczas występów, projekcja, produkcja oraz sprzedaż odpowiedniego ubioru, projektowanie i wydruk ulotek).

W artykule autorzy zebrali i dokonali podziału 120 zwrotów slangowych związanych z muzyką subkultury techno i sklasyfikowali je według trzech kategorii: słownictwo muzyczne, słownictwo imprezowe oraz słownictwo narkotykowe. Jak pokazuje klasyfikacja słownictwa, technomaniacy na Forum Muzyki Elektronicznej stosują najczęściej wyrazów związanych ze słownictwem narkotykowym (63 wyrazy na 120, tj. 51%). Jak wspomniano wcześniej, subkultura techno jest nierozzerwalnie kojarzona z nadużywaniem substancji narkotykowych podczas imprez masowych (zob. Szlendak, 1997: 115) – tę tezę potwierdzono w klasyfikacji słownictwa. Technomaniacy używają aż 45 różnych nazw na określenie substancji psychoaktywnych, dzieląc je na rodzaje. Ponadto w badaniu odnotowano 16 nazw dotyczących sposobów przyjmowania owych substancji oraz tylko jedną nazwę oznaczającą osobę zajmującą się rozprowadzaniem i handlem narkotykami (*diler*).

Drugą najobszerniejszą kategorią wyrazów jest ta dotycząca terminologii muzycznej (52 wyrazy spośród przebadanych 120, tj. 43%). Obejmuje ona nie tylko nieformalne określenia slangowe nazywające muzykę, ale przede wszystkim zwroty oznaczające poszczególne gatunki muzyczne w obrębie muzyki elektronicznej (aż 13 podgatunków muzycznych). W kategorii „słownictwo muzyczne” należy odnotować ciekawe użycia zapożyczeń z języka angielskiego, czasowników i przymiotników z przyrostkami *-owy*, *-owa* czy *-ować*. Jeśli chodzi o nazwy sposobów odtwarzania muzyki, to forumowicze w większości stosują zapożyczenia, takie jak *scratching*, *sampel*, *mix*, tylko w jednym przypadku w tej podkategorii użyto polskiego słowa *koń*, nieodnotowanego w żadnym słowniku języka polskiego. Słowo to prawdopodobnie oznacza mikser muzyczny. Klubowicze często używają spolszczonych nazw osób, na przykład *klubber*, *didżej* czy *tech-*

⁵ Większość postów na Forum Muzyki Elektronicznej została napisana przez osoby w młodym wieku. Po zarejestrowaniu na forum istnieje możliwość odnotowania wieku osoby, która pisze post pod awatarem.

noman (stosując wymowę polską). Autorzy odnotowali najmniej wyrazów slangowych związanych ze słownictwem imprezowym (24 słowa na 120 słów, tj. 20%). Są to w całości rzeczowniki określające sposoby spędzania czasu, nazwy rodzajów imprez czy miejsc.

Autorzy przeanalizowali również występowanie słownictwa slangowego w zakresie muzyki elektronicznej na podstawie Narodowego Korpusu Języka Polskiego. Przeprowadzona analiza pozwoliła zaobserwować wysoką frekwencyjność słów, pogrupowanych w tabelach 1 i 2. Najczęściej występujące słowa opisano wartością 100%, pozostałe odpowiednio mniejszą. Słowa, przy których pojawia się wartość 0%, występują jedynie w innych, zazwyczaj standardowych znaczeniach i nie można było odnaleźć ich zastosowania jako elementów języka slangowego (tab. 2).

Zebrany, zestawiony i omówiony materiał badawczy stanowi punkt wyjścia do dalszych badań nad slangiem w zakresie muzyki elektronicznej lub może posłużyć do utworzenia pierwszego polskiego słownika slangu muzyki elektronicznej.

Bibliografia

- Aaronson B. (1999), *Dancing our way out of class through funk, techno or rave*, „Peace Review”, Vol. 11, Issue 2.
- Andrzejewski K. (2011), *Słowacki slang hip-hopowy (analiza wybranych zjawisk językowych)*, nieopublikowana praca magisterska.
- Birgit R., Kruger H.H. (1998), *Raver's Paradise?: German Youth Cultures in the 1990s.*, [w:] T. Skelton, G. Valentine (red.), *Cool Places: Geographies of Youth Cultures*, Londyn.
- Bloch B. (1966), *English verb inflection*, „Language”, Vol. 23.
- Boas F. (1989), *The Mind of Primitive Man*, [w:] Z. Mach, *Kultura i osobowość w antropologii amerykańskiej*, Warszawa–Kraków.
- Christiansen M. (1994), *Infinite Languages, Finite Minds: Connectionism, Learning and Linguistic Structure*, niepublikowana rozprawa doktorska, University of Edinburgh, Scotland.
- Christiansen M., Dale R., Ellefson M., Conway Ch. (2002), *The Role of Sequential Learning in Language Evolution: Computational and Experimental Studies*, [w:] A. Cangelosi, D. Parisi (red.), *Simulating the evolution of language*, Londyn.
- Corsten M. (1998), *Youth Dance Cultures: The Experience of Intramundane Salvation (innerweltliche Erlösung) in the Ritual Dance Practice of the Techno Youth Culture*, Paper presented to the International Sociological Association (ISA).
- Deacon T. (1997), *The Symbolic Species: The Co-Evolution of Language and the Brain*, Nowy Jork.
- Donald M. (1998), *Mimesis and the Executive Suite: Missing Links in Language Evolution*, [w:] J. Hurford, M. Studdert-Kennedy, Ch. Knight (red.), *Approaches to the Evolution of Language: Social and Cognitive Bases*, Cambridge.
- Dryer M. (1989), *Large Linguistic Areas and Language Sampling*, „Studies of Language”, Vol. 13.
- Dupreel E. (1969), *Traktat o moralności*, Warszawa.

- Dyszak A. (2011), *Z badań nad leksyką subkultur młodzieżowych. Słownictwo klubów*, [w:] K. Wojtczuk, M. Jasińska (red. nauk.), *Polszczyzna trzech pokoleń: podobieństwa i różnice*, Siedlce.
- Graham J. (2004), *Rave Culture and Religion*, Londyn–Nowy Jork.
- Gumperz J.J. (1972), *Introduction*, [w:] J.J. Gumperz, D. Hymes (red.), *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*, Nowy Jork.
- Hall E.T. (2001), *Poza kulturę*, Warszawa.
- Hall S., Jefferson T. (1976), *Resistance through Rituals: Youth subcultures in post-war Britain*, Londyn.
- Hofstede G. (2000), *Kultury i organizacje. Zaprogramowanie umysłu*, Warszawa.
- Humboldt W. (2001), *Różnorodność języków a rozwój umysłowy ludzkości*, Lublin.
- Hutson S. (1999), *Technoshamanism: Spiritual Meaning in the Rave Subculture*, „Popular and Society”, Vol. 23(3).
- Hymes D. (1972), *Models of Interaction of Language and Social Life*, [w:] J.J. Gumperz, D. Hymes (red.), *Directions in Sociolinguistics: Ethnography of Communication*, Nowy Jork.
- Jędrzejewski M. (1999), *Młodzież a subkultura*, Warszawa.
- Kroeber A.L. (1948), *Anthropology: Race, Language, Culture, Psychology, Prehistory*, Nowy Jork.
- Kubecka K. (2014), *Gwiazdy zachodniej muzyki rozrywkowej w rosyjskim slangu młodzieżowym*, „Kultury Wschodniostowiańskie – Oblicza i Dialog”, nr 4.
- Landqvist H. (2010), *Trade Slang Terms among Swedish Musicians: Form, Meaning, and Function. A Study Based on Primary Sources and Secondary Literature 1*, XVII European Symposium on LSP – 17–21 August 2009.
- Lewandowski M. (2006), *Słownictwo muzyczne w socjolekcie punków*, „Język, Komunikacja, Informacja”, nr 1.
- Matusiewicz C. (1975), *Psychologia wartości*, Warszawa–Poznań.
- McKay G. (1996), *Senseless Acts of Beauty: Cultures of Resistance Since the Sixties*, Londyn.
- McRobbie A. (1995), *Postmodernism and Popular Culture*, Londyn.
- Mead M. (1930), *Growing Up in New Guinea: A Comparative Study of Primitive Education*, Nowy Jork.
- Nerlich B. (1989), *The Evolution of the Concept of 'Linguistic Evolution' in the 19th and 20th century*, „Lingua”, Vol. 77.
- Opler M. (1941), *An Apache Life Way*, Chicago.
- Pęczak M. (1992), *Mały słownik subkultur młodzieżowych*, Warszawa.
- Piotrowski P. (2003), *Subkultura młodzieżowa*, Warszawa.
- Polhemus T. (1994), *Streetstyle*, Nowy Jork.
- Reynolds S. (1998), *Generation Ecstasy: Into the World of Techno and Rave Culture*, Boston.
- Sapir E. (1921), *Language: An introduction to the Study of Speech*, Nowy Jork.

- Sapir E. (1970), *Culture, Language and Personality*, University of California Press.
- Sapir E. (1978), *Kultura, język, osobowość*, Warszawa.
- Searle J. (1969), *Speech Acts: An essay in the philosophy of language*, Cambridge.
- Sherzer J. (1974), *Namakke, sunmakke, dormakke: three types of Cuna speech event*, [w:] R. Bauman, J. Sherzer (red.), *Explorations in the Ethnography of Speaking*, Cambridge.
- Stevick R. (1963), *The Biological Model and Historical Linguistics*, „Language”, Vol. 39.
- Szlendak T. (1997), *Techno – dzieci końca ery industrialnej*, „Studia Socjologiczne”, nr 1.
- Talmy L. (1976), *Communicative Aims and Means: a Synopsis*, „Working Papers on Language Universals”, No. 20.
- Tomlinson L. (1998), *This Ain't No Disco "...or Is It? Youth Culture and the Rave Phenomenon*, [w:] J. Epstein (red.), *Youth Culture: Identity in a Postmodern World*, Oxford.
- Whorf B.L. (1982), *Język, myśl i rzeczywistość*, Warszawa.
- Wierzbicka A. (1978), *Sapir a współczesne językoznawstwo*, [w:] E. Sapir, *Kultura, język, osobowość. Wybrane eseje*, Warszawa.
- Woźniak-Krakowian A., Zajęcka B. (2007), *Współczesne subkultury młodzieżowe: Próba analizy zjawiska*, „Prace Naukowe im. Akademii Jana Długosza w Częstochowie. Seria: Psychologia”, z. XIV.
- Zarzycki Ł. (2014), *Do you speak cockney? Kulturowe konteksty dialektu londyńczyków*, Poznań.

Słowniki

- Edmprod*, www.edmprod.com [dostęp: 7.06.2021].
- Miejski.pl* – *Miejski słownik slangu i mowy potocznej*, <https://www.miejski.pl> [dostęp: 3.06.2021].
- Oxford Learner's Dictionaries*, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> [dostęp: 3.06.2021].
- Slang.pl* – *słownik slangu, mowy potocznej i gwary lokalnej*, www.slang.pl [dostęp: 6.07.2021].
- Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pl/> [dostęp: 7.06.2021].

Źródła internetowe

- Beatport*, www.beatport.com [dostęp: 16.01.2020].
- ClubTechno.pl* – *wortal muzyki elektronicznej*, www.clubtechno.pl [dostęp: 14.01.2020].
- Dj Tiësto – Sensation White* (2011), <http://www.youtube.com/watch?v=AN-VO5dczz8> [dostęp: 10.01.2015].
- Forum Muzyki Elektronicznej*, www.evibes.pl [dostęp: 2.06.2021].
- Ftb.pl* – *portal społeczności imprezowej*, www.ftb.pl [dostęp: 14.01.2020].
- Global Trance*, www.globaltrance.pl [dostęp: 15.01.2020].

Abstract

An analysis of Polish techno subculture slang based on source material: Form, meaning and functions

This paper aims to demonstrate that techno subculture is more than just a subculture of young people. The members of this subculture often experience spiritual and religious awakening and changes during mass events. The escapism of participants of mass events is subjected to socio-cultural and linguistic analysis. The authors suggest three areas that have an impact on the therapeutic properties of mass events and their participants experiencing “the trips”. The authors analysed 120 words and phrases concerning electronic music on the basis of source material available since 2009 through Forum Muzyki Elektronicznej (Electronic Music Forum). An extensive analysis of the literature related to language and culture builds the theoretical framework for the analysis of techno subculture and indicates how closely these two terms are related.

Keywords: techno subculture, techno subculture slang, spiritual healing, language and culture, mass events